

Till:
a.remissvar@regeringskansliet.se
och med kopia till
maria.wikhall@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet (Ds 2021:27) - diarienummer A2021/01723

Arbetsmarknadsdepartementet har sammanställt förslag till vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet (Ds 2021:27) och remitterat förslagen till bland andra Fagersta kommun för synpunkter.

Förslaget innefattar förändringar i lag för att Arbetsförmedlingen fortsatt ska ha myndighetsansvaret för arbetsmarknadspolitiken, men att matchande och rustande insatser ska i huvudsak utföras av fristående aktörer. En ny arbetsmarknadspolitisk insats, förmedlingsinsatser, ska införas och anskaffas från leverantörer med Arbetsförmedlingen som ansvarig myndighet.

Kvalitet och kontroll ska vara styrande för ett nytt system med förmedlingsinsatser. Kostnadseffektivitet ska vara vägledande för förmedlingsinsatserna, som också behöver utformas så att konkurrens mellan leverantörerna leder till kontinuerliga förbättringar. Leverantörer av förmedlingsinsatser ska ges starka incitament att nå goda resultat för alla deltagare. Den arbetssökande ska så långt som möjligt ges möjlighet att påverka valet av leverantör.

I den reformerade verksamheten ska det fortsatt finnas en bredd av andra arbetsmarknadspolitiska insatser som utförs av fristående aktörer, t.ex. leverantörer, kommuner, arbetsgivare och idéburna aktörer, eller i Arbetsförmedlingens egen regi, liksom insatser som bedrivs i samverkan.

Sammanfattande synpunkter

Fagersta kommun anser det vara olyckligt att regeringen valt att driva vidare den reformering av Arbetsförmedlingen som haft sin utgångspunkt i januariavtalet, vilket inte längre är gällande. Det finns ur det perspektivet ingen anledning överhuvudtaget att behålla kursriktningen, utan det hade varit mer begripligt att göra ett ordentligt omtag och tänka ett varv till för att få till en mer långsiktigt hållbar lösning.

Nu liggande förslag bör förpassas till historiens papperskorg, då det allra mest uppenbara och sannolika följderna av dess införande är att den stora fokuset på matchning inte bidrar till en förbättring för de människor som står längst bort från arbetsmarknaden.

Även om regeringen yttrat att Arbetsförmedlingen tillfälligt ska stå för förmedlingsarbetet där det inte är lönsamt för privata aktörer att gå in, så ser Fagersta kommun inte det som genomförbart. Dels för att det har en högst begränsad prägel då det handlar om arbetsmarknadsinsatser som på sikt ska skalas bort från Arbetsförmedlingens verksamhet. Men också för att Arbetsförmedlingen inte finns längre kvar med kontor på några av de mest "olönsamma" platserna, med många arbetslösa som har lång väg till eget arbete och egen försörjning.

Sedan blir det motsägelsefullt när det ändå sägs att myndigheten ska skapa en ersättningsmodell så den ger leverantörerna incitament att nå varaktiga resultat med differentierad ersättning utifrån de arbetssökandes förutsättningar. En kategorisering av människor, även om det uppdelas i "spår" baserade på förväntade jobbchanser för deltagarna. Har man verkligen tänkt till där?

I väntan på reformeringen så fortsätter Arbetsförmedlingen sin nedmontering trots besked om närvaro i hela landet. Den största anledningen till det är att det verkar vara föremål för tolkning om vad lokal närvaro egentligen innebär. Att hyra ett rum för en handläggare med möjlighet till tidsbokning av 4-6 individuella möten en dag varannan vecka, i en kommun med tvåsiffrig procents arbetslöshet varav hälften utrikes födda - är det lokal närvaro?

Fagersta kommun befarar att det förslag som ligger, i grunden riskerar att fullständigt dra undan mattan för hela arbetsmarknadspolitiken och fortsätta förskjuta statens ansvar i knät på kommuner. I synnerhet på glesbygden där det inte är lönsamt för privata aktörer och där Arbetsförmedlingen lyser med sin frånvaro. Denna förskjutning är redan idag tydlig, då uteblivna beslut om arbetsmarknadsåtgärder får som följd att kostnader för försörjningsstöd ökar och avstånden från arbetslöshet till eget arbete och egen försörjning blir allt längre.

Det finns formuleringar som säger att matchningstjänster ska vara resultatbaserade och effektiva, men realistiskt sett så kommer inte privata aktörer kunna göra annat än att välja bort de svårare fallen, som kan kräva språkundervisning och utbildningsinsatser under flera år. Det finns ingen ekonomi i det för en privat, kommersiell aktör.

Det är inget svar att Arbetsförmedlingens jobbförmedlande uppdrag ska utföras av leverantörer, vars verksamheter myndigheten ska ha i uppdrag att granska och följa upp.

Fagersta kommun anser därför att det bästa vore att ta tillbaka frågan för förnyad utredning och inte i det här läget lägga fram förslag till Riksdagen att besluta om förändrad lagstiftning. Det finns ingen överenskommelse partier emellan att hedra. Det förslag som ligger är inte långsiktigt och hållbart.

Arbetsförmedlingens föreslagna och fortsatta reformering och bristen på lokal närvaro på riktigt, kommer ställa orimliga krav på kommuner och har en direkt påverkan på behovet av kommunens välfärdstjänster.

Trots att det är statens ansvar behöver kommunen upprätthålla en aktiv arbetsmarknadspolitik för att fler ska komma i arbete och stärka de som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden med kompetenshöjande utbildningsinsatser inom den kommunala vuxenutbildningen med egna medel. För att inte stillasittande se på när fler människor hamnar utanför och behöver försörjningsstöd.

I utredningen ”Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna” (SOU 2020:41) beskrivs kommunernas möjlighet att leverera arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av och med ersättning från Arbetsförmedlingen inom nuvarande regelverk, dvs. lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) eller lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Utredningen bedömer även att det är tillåtet för kommuner att, förutom LOU och LOV, tillhandahålla arbetsmarknadspolitiska insatser under en avgränsad tid om tillhandahållandet annars är otillräckligt.

Om man inte använder papperskorgen och ändå väljer att gå fram med den föreslagna reformeringen av Arbetsförmedlingens verksamhet, då vore det helt fel att man stänger ute kommunerna från att vara utförare av arbetsmarknadspolitiska insatser åt Arbetsförmedlingen på samma sätt som privata aktörer. Det finns utifrån ovan inget egentligt hinder.

Trots att regeringen själv betonar att kommunerna har en central roll inom arbetsmarknadspolitiken och bedriver insatser och verksamheter som på olika sätt underlättar för arbetssökandes inträde på arbetsmarknaden. Trots att kommunerna redan tar ett stort ansvar för arbetslösa långt ifrån arbetsmarknaden, framför allt inom socialtjänsten och genom kommunala arbetsmarknadsinsatser. **Det är att blunda för verkligheten.**

Samverkan och samordning mellan kommuner och Arbetsförmedlingen är definitivt nödvändig och självklar, men upparbetade strukturer och former för detta finns inte kvar idag på samma sätt som innan Arbetsförmedlingens reformeringsresa och nedmontering. Även om en kommun ser positivt på möjlighet till praktikplatser inom den egna organisationen, så blir det svårt att tillhandahålla platser i en önskvärd omfattning om man är en organisation på 1 200 anställda och har 1 000 inskrivna på Arbetsförmedlingen i kommunen.

För de arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden så är kommunala insatser det mest effektiva sättet att komma närmare ett arbete. Om inte Arbetsförmedlingen finns på plats med tillräckligt stort manskap.

Att bara kunna anvisa dessa till kommunala insatser kräver också en grundbemanning som sträcker sig längre än till enstaka handläggare på annan ort. Alla arbetssökande inklusive de som står längre ifrån arbetsmarknaden behöver ett aktivt stöd. I nuläget arbetar Arbetsförmedlingen i Västmanland utifrån kvarvarande kontor i Västerås och Köping

mellan sex och sju mil bort, dit enskilda arbetssökande hänvisas. Trots i många fall avsaknad av möjligheter att ta sig dit i varken eget eller kollektivt transportmedel.

En stor del av de arbetssökande har låg digital kompetens och kan inte tillgodogöra sig de digitala tjänster som Arbetsförmedlingen erbjuder. Arbete behövs särskilt med gruppen nyanlända som också har en låg anslutning till a-kassan. Att då bara hänvisas till kontor på annan ort eller enstaka tillfällen för tidsbokade möten i inhyrda platser på kontorsrum på hemorten räcker inte.

Gå tillbaka till en myndighet som den var innan, med lokal närvaro, med kontor. Återställ budgetramarna till motsvarande nivåer som de innan servettkisser till budget satte det till en lägre nivå. Återanställ så många det bara går, behåll gärna digitaliseringsuppdraget. Lägg gärna krut på att vara på plats där behoven är som störst. Önskvärt men lite utopiskt och kanske inte genomförbart i praktiken, skadan är redan skedd.

Då finns ett genomförbart, rimligt och logiskt alternativ. Reformen genomförs, men med **kommuner som utförare av arbetsmarknadspolitiska insatser** åt Arbetsförmedlingen på samma sätt som privata aktörer. Långsiktigt och hållbart utformat.

Det är däremot inget alternativ att låta nuvarande förslag gå vidare i dess nuvarande utformning. Det fyller inget annat syfte än att efterleva en januariöverenskommelse som inte längre finns och skapar bara ännu längre avstånd till eget arbete och egen försörjning för personer som redan står långt från arbetsmarknaden.

Detta yttrande är antaget av kommunstyrelsen i Fagersta kommun den 20 oktober 2021